

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича
протокол № 11 від 29 серпня 2025 р.
Голова Вченої ради
Руслан БІЛОСКУРСЬКИЙ

ПОЛОЖЕННЯ
Про виявлення та запобігання
академічному плагіату у
Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича

ВНЕСЕНО ДОПОВНЕННЯ
Науково технічною радою
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
протокол № 11 від 28 серпня 2025 року

2025 р.

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1.1. Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (далі Положення) відповідно до законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про наукову і науково-технічну експертизу», інших нормативно-правових актів, Статуту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Етичного кодексу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (далі Університету) з метою запобігання плагіату (запозиченням) у наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних, творчих та інших роботах.

1.2. Мета положення:

- створення системи ефективного виявлення та запобігання плагіату в роботах здобувачів вищої освіти всіх рівнів та форм навчання, наукових та науково-педагогічних працівників Університету;
- дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб;
- посилення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Автор - фізична особа, творчою працею якої створено твір.

Твір - інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет (монографія, підручник, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації тощо, за виключенням матеріалів, які укладаються і є збірниками матеріалів інших авторів).

Цитата - порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному веб-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Оприлюднення твору - здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо.

Плагіат - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору.

Академічний плагіат - оприлюднення у письмовій або електронній формі (частково або повністю) наукових результатів, отриманих та оприлюднених іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

Самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Показник оригінальності твору - кількісний показник, виражений у відсотках, який відображає співвідношення авторського тексту до загального обсягу твору.

Різновиди плагіату:

- видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї жодних змін;
- копіювання значної частини чужої роботи в свою, як в оригіналі так і у перекладі, без внесення в запозичене жодних змін та належного оформлення цитування;
- внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;
- представлення власних і запозичених аргументів без належного цитування;
- парафраза - переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту. Сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);
- компіляція - створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

3. ПЕРЕЛІК РОБІТ ТА ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

3.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- кваліфікаційні роботи здобувачів всіх рівнів вищої освіти; **авторські** навчально- та науково-методичні праці (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій), монографії та інші роботи, що вимагають рекомендації Вченої ради Університету до видання. Організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють уповноважені особи на кафедрах, призначені розпорядженням декана факультету / директора НН інституту;
- рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового, науково-технічного і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів, з'їздів, конгресів та ін.) Організацію перевірки зазначених матеріалів здійснюють головні редактори наукових журналів, уповноважені особи структурних підрозділів, які проводять відповідні заходи;
- дисертаційні роботи і автореферати на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду спеціалізованою вченою радою. Організацію перевірки здійснює заступник директора з питань інформаційних технологій Наукової бібліотеки Університету.

3.2. З метою підвищення якості навчального процесу рекомендується перевіряти курсові роботи/проекти, а також інші письмові студентські роботи

(реферати, контрольні, індивідуальні завдання тощо), які подаються у системі електронного навчання Університету.

3.3. Критерієм оригінальності творів слугує показник рівня оригінальності тексту у відсотках, отриманих за допомогою програмно-технічних засобів перевірки на схожість (**Додаток 1**). Перевірка наукових робіт на схожість проводиться з використанням програмно-технічних засобів за допомогою однієї або декількох програм, на які Університет має ліцензії або угоду на використання. При перевірці письмових робіт необхідно дотримуватись Технологічної інструкції (затверджується окремо по кожній системі).

3.4. Перевірка на академічний плагіат здійснюється на етапі представлення матеріалів робіт для розгляду на засіданні кафедри, редакційної колегії, спеціалізованої вченої ради або при поданні у системі електронного навчання Університету. Для здійснення перевірки автор (автори) твору, не пізніше ніж за 2 тижні до оприлюднення (захисту, подання у спецраду чи прийняття до друку), подають роботи в електронному вигляді відповідним уповноваженим особам. Уповноважені особи здійснюють перевірку на схожість і надають науковому автору/керівникові експертний висновок разом із загальним звітом оригінальності, який формується системою перевірки, у 3-денний термін.

Виявлені у тексті твору запозичення вважаються правомірними, якщо вони є:

- усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери знань;
- власними назвами - індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, у тому числі найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися у творі;
- бібліографічними посиланнями на джерела;
- належним чином оформленими цитуванням або самоцитуванням.

При прийнятті остаточного рішення щодо оприлюднення роботи (захисту чи публікації) враховується специфіка роботи, що перевіряється на наявність плагіату текстових запозичень (галузь знань, спеціальність), вид роботи (стаття, монографія, підручник, дисертація, дипломна робота тощо) та її унікальність.

З метою виявлення використання текстів вже захищених робіт, які не розміщені в мережі Інтернет та для врахування специфіки та особливостей різних напрямів досліджень, в Університеті формується база даних наукових робіт (курсівих, кваліфікаційних, дисертаційних).

3.5. У разі незгоди з результатами перевірки автори роботи мають право подати апеляцію. Апеляція подається на ім'я ректора (для наукових, науково-педагогічних працівників, здобувачів наукових ступенів, аспірантів, докторантів) чи на ім'я декана/директора відповідного факультету чи інституту (для студентів) у протягом наступного дня після оголошення результатів перевірки. У цьому випадку за дорученням ректора (декана чи директора) створюється комісія для розгляду апеляції, яка повинна розглянути апеляційну заяву у дводенний термін після створення комісії. При розгляді апеляцій від студентів до складу апеляційної комісії обов'язково залучається представник органу студентського самоврядування.

Про дату, місце та час проведення засідання апеляційної комісії заявника попереджають за допомогою наявних засобів зв'язку щонайменше за 24 год.

Якщо заявник не з'явився на засідання комісії, його апеляція не розглядається.

За результатами засідання апеляційна комісія формує остаточний експертний висновок, який підписує голова апеляційної комісії, її члени та заявник.

3.6. В окремих випадках комісія за фактами академічного плагіату також може створюватися службовим розпорядженням ректора за поданням проректора з наукової роботи. До складу такої комісії можуть включатися кваліфіковані фахівці (за згодою), які не є співробітниками Університету.

4. ЗАХОДИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

4.1. Профілактика академічного плагіату в навчальних роботах, наукових та навчально-методичних працях полягає у:

- ознайомленні осіб, які виконують відповідні роботи, з правилами наукової етики та нормами цього Положення;

- проведенні самостійної перевірки авторами своїх робіт, які вони подають до опублікування чи захисту, на оригінальність із використанням відповідних програмно-технічних засобів до подачі на перевірку уповноваженій особі;

- підвищенні відповідальності авторів, а також осіб, які залучаються до рецензування наукових та навчально-методичних праць і керівництва освітньо-кваліфікаційними і науковими роботами студентів, аспірантів, докторантів та здобувачів наукових ступенів, за дотримання норм належного цитування і правил наукової етики:

- проведення консультативно-інформаційних занять з питань академічної доброчесності для студентів та науковців Університету.

4.2. Науковим керівникам, консультантам і керівникам структурних підрозділів ознайомити/довести до відома дане Положення до авторів на усіх етапах виконання наукових робіт, контролювати та попереджувати факти академічного плагіату.

4.3. Для забезпечення запобігання академічному плагіату та контролю за додержанням правил наукової етики студентами, аспірантами, докторантами, здобувачами наукових ступенів, науковими та науково-педагогічними працівниками Університету та авторами, які подають матеріали для опублікування або оприлюднення у виданнях Університету, наказом ректора призначаються особи, відповідальні за перевірку рукописів творів на оригінальність і відсутність неправомірних запозичень.

4.4. Кандидатури уповноважених осіб на кафедрах щорічно визначаються на початку навчального року рішенням засідання кафедри із числа її співробітників та подаються до науково-дослідної частини для формування наказу.

4.5. Уповноважені особи здійснюють перевірку робіт за допомогою програмно-технічних засобів виявлення ознак плагіату, надають експертний висновок про рівень оригінальності твору, забезпечують збереження результатів перевірки (тестування) рукописів.

4.6. Виконання уповноваженими особами перевірки рукописів на виявлення ознак плагіату здійснюється у межах робочого часу наукових та науково-педагогічних працівників.

5. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

5.1. Встановлення відповідальною особою чи апеляційною комісією факту неприйнятної оригінальності твору є підставою для відмови у наданні рекомендації для друку або захисту.

5.2. Низький відсоток оригінальності робіт здобувачів вищої освіти є підставою для недопущення до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання або отримання нового варіанта завдання.

5.3. За порушення академічної доброчесності освіти автор може бути притягнений до відповідальності згідно чинного законодавства.

5.4. Виявлення фактів плагіату у творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня може бути підставою для розгляду питання щодо доцільності подальшого перебування даної особи у аспірантурі (докторантурі) чи відкріплення здобувача від кафедри.

5.6. Виявлення непоодиноких випадків плагіату в роботах наукових та науково-педагогічних працівників Університету має бути враховано при продовженні дії контракту.

5.7. Встановлення фактів плагіату у вже опублікованих роботах аспірантів, докторантів, здобувачів наукового ступеня, наукових та науково-педагогічних працівників є підставою для заборони включати такі твори у перелік їх науково-методичних публікацій.

5.8. Перевірка рукописів кваліфікаційних робіт студентів на схожість проводиться на підставі заяви здобувача вищої освіти стосовно самостійного написання роботи. Відповідальність за ідентичність друкованої та електронної версії студентської роботи несе науковий керівник.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Положення набуває чинності з дати його затвердження наказом ректора.

6.2. Всі зміни та доповнення до Положення розглядаються та приймаються на засіданні Вченої ради та затверджуються наказом ректора Університету.

6.3. Відповідальність та контроль за виконання норм цього Положення несуть посадові особи Університету відповідно до їх функціональних обов'язків.

Проректор з наукової роботи

Юрій ХАЛАВКА

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної роботи
та освітньої діяльності

Тетяна ФЕДІРЧИК

Заступник директора
Наукової бібліотеки ЧНУ

Олег ШИЛЮК

Юридичний відділ

Вікторія Марусяк

Рівень оригінальності академічного тексту

Академічні тексти, які підлягають перевірці	Показник схожості (Overall Similarity).	Рівень оригінальності твору (у відсотках)			
		Високий	Задовільний	Низький	Неприйнятний
			Необхідне додаткове обґрунтування авторів.	Необхідне додаткове обґрунтування авторів.	Матеріал до розгляду не приймається.
Дисертаційні роботи та автореферати	до 10%	понад 90%	від 70 до 90 %	від 60 до 70 %	менше 60 %
Рукописи й тези наукових статей	до 10%	понад 90%	від 70 до 90 %	від 60 до 70 %	менше 60 %
Авторські монографії.	до 15%	понад 85%	від 70 до 85 %	від 55 до 70 %	менше 55 %
Авторські навчально-методичні праці, що претендують на присвоєння грифу ЧНУ / НН інституту / факультету	до 30%	понад 70%	від 60 до 70 %	від 50 до 60 %	менше 50 %
Навчально-методичні праці, що претендують на присвоєння грифу ЧНУ / НН інституту / факультету під упорядкуванням	до 35%	понад 65%	від 50 до 65 %	від 40 до 50 %	менше 40 %
Навчально-методичні праці з використанням значних обсягів тексту, що претендують на присвоєння грифу ЧНУ / НН інституту / факультету під упорядкуванням / авторські (для гуманітарних спеціальностей). Методичні матеріали щодо написання студентських робіт.	до 50%	понад 50%	від 40 до 50 %	від 30 до 40 %	менше 30 %
Перевидання навчально-методичних праць під упорядкуванням / авторських з грифом ЧНУ / НН інституту / факультету	до 30%	понад 70%	від 60 до 70 %	від 50 до 60 %	менше 50 %
Кваліфікаційні роботи ОР "Магістр"	до 30%	понад 70%	від 60 до 70 %	від 50 до 60 %	менше 50 %
Кваліфікаційні роботи ОР "Бакалавр"	до 30%	понад 70%	від 60 до 70 %	від 50 до 60 %	менше 50 %
Студентські роботи на всеукраїнські конференції, олімпіади	до 10%	понад 90%	від 80 до 90 %	від 60 до 80 %	менше 60 %